№ 5 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

אַבאָנאַמענטס-פרייז:
מאָנאַטלעך . . . . . 35 גראָש
פערטל-יערלעך . . . . . 1.00 זל.
אין אויסלאַנד:
פערטל-יערלעך . . . . . 1 דאָלאַר
אַנאָנסן-פרייז:
פאַר אַ פעטיט-שורה זײַן טעקסט . 40 גראָשן
" " " פאָרן טעקסט . 20 "
" " " נאָכן טעקסט . 15 "
פאַרן אינהאַלט פון די אַנאָנסן איז די רעדאַקציע ניט פאַראַנטוואָרטלעך.
די צייטונג טראָגט נישט קיין געשעפטס-כאַראַקטער און איז נישט אויסגערעכנט אויף פאַרדינסט.
אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT",
Biała-Podl., Grabanowska 35.
Skrz. poczt. 26.
Konto rozrach. № 3.

ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פ' בא תרצ"ו, 31 יאַנואַר.

Biała-Podlaska, dnia 31 stycznia 1936 r.

א האַרציקן מזל-טוב אונזער ברודער און פאַמיליע ג ר אָ ד נ ע ר אין ביאַלע צו דער חתונה פון זייער ליבער טאָכטער **ק ר ײ נ ד ל** מיט ה' **י צ ח ק ל ע ר ע ר**

ווינטשן פאַמיליעס:
קלמן, יעקב, שמעון גראָדנער
איידל פערל, שוועסטער און ברודער ... אַרמאָ
פאַמיליע איידל קאָווער פון סוואַלק

פאַריז, דעם 22 יאַנואַר 1936.

אונזערע בעסטע דאַנק דער פאַמיליע, פריינט און באַקאַנטע פאַר זייער אָנטייל נעמען אין דער שמחה פון מיין ברודער שלמה צו דער חתונה פון זיין טאָכטער **קריינדל** מיט **יצחק לערער**
קלמן גראָדנער און פאַמיליע (פאַריז).

פיל גליק אייך
ק ר ײ נ ד ע ל ע און **י צ ח ק**
צו אייער חתונה
קלמן גראָדנער און פאַמיליע.

מ ז ל - ט ו ב
אייך ברודער, שוועגערין און קינדער צו דער חתונה פון אייער טאָכטער און שוועסטער
ק ר ײ נ ד ע ל ע
פאַמיליע קלמן גראָדנער (פאַריז).

ר ב ק ה ז ע ג ל ב ו י ם
ביאַלאַ-פּאָדל.
א ר י ה ק ו י פ מ אַ ן
לאָסיץ
ח ת ו נ ה - ג ע ה אַ ט
ביאַלאַ-פּאָדל., יאַנואַר 1936.

אונזער ליבער **רבקהלען** צו איר איר חתונה מיט **אריה קויפמאַן** — אַ האַרציקן מזל-טוב און אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן
עלטערן, ברודער, שוועסטער און שוועגערין זייגלבוים.

אונזערע בעסטע ווונטשן צו דער חתונה פון פרל' רבקה ז ע ג ל ב ו י ם מיט ה' אריה קויפמאַן. דער פאַמיליע — פיל נחת.
פאַמיליע מאָז.

צו דער חתונה פון פרל' ר ב ק ה זעגלבוים מיט ה' אריה קויפמאַן ווינטשט דער פאַמיליע און ייִנגער פאַר — פיל גליק
שרה רובינשטיין
און פאַמיליע קאַרמאַן

רבקה און אריה!
צו אייער חתונה — אונזערע האַרציקסטע ווונטשן
איטקע פיינגאָלד, גיטל טייטלבוים, חנה גאָלדבערג, רייזל מאָרגנשטערן און ש. פישמאַן.

מזל-טוב און גליק ווינטשן צו דער חתונה פון פרל' רבקה זעגלבוים מיט ה' אריה קויפמאַן
פאַמיליע סוקנאָוו,
פאַמיליע קרופניק.

צו דער חתונה פון פרל'
רבקה זעגלבוים מיט ה' אריה קויפמאַן, אונזער מזל-טוב. דער פאַמיליע — פיל נחת
נפתלי באַקאַלאַש, פרוי און קינדער.

דער פאַמיליע זעגלבוים צו דער חתונה פון זייער טאָכטער רבקה זעגלבוים מיט ה' אריה קויפמאַן, ווינטש איך גליק, אַ גליקלעכע צוקונפט. די עלטערן — פיל נחת
יעקב ליבמאַן

צו דער חתונה פון פרל'
רבקה זעגלבוים מיט ה' אריה קויפמאַן — אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן. די עלטערן — פיל נחת.
פאַמיליע האַלפערן.

רבקה און **אריה!**
צו אייער חתונה אונזערע בעסטע ווינטשן
די עלטערן — פיל נחת
פאַמיליע יאַווערבוים

צו דער חתונה פון **האָדל** מיט **מאיר ליבערמאַן** אין ביאַלע-פּאָדל. דעם 25 יאַנואַר ד. י., ווינטשן מיר מזל-טוב און אַ גליקלעך צופרידן
מוטער, שוועסטער, ברודער ליבערמאַן (תל-אביב),
חיה און ישראל גאָלדשטיין (ביאַלאַ-פּאָדל.)

צו דער חתונה פון פרל' **אַדעלאַ ליבערמאַן** מיט ה' **מאיר ליבערמאַן** ווינטשט זיי פיל גליק
משה אָרלאַנסקי, חיים מיאָדעק.

צו דער חתונה פון פרל' **האָדס ליבערמאַן** מיט ה' **מאיר ליבערמאַן** ווינטשט אַ גליקלעכע צוקונפט אין זייער נייער היים
ד"ר זילבערבערג און פאַמיליע.

Z okazji zaślubin
p. ADELI LIBERMANÓWNY
z panem MEJEREM LIBERMANEM,
składam młodej parze najserdeczniejsze życzenia
G. KILMAN.

צו דער חתונה פון אונזער קוזינקע פרל' אַ ד ע ל אַ ל י ב ע ר מ אַ ן מיט ה' מ א י ר ל י ב ע ר מ אַ ן ווינטשן מיר מזל-טוב און אַ בליענדע צוקונפט בהרי ירושלים
פריידע, ישראל יצחק סאַפיר און קינדער.

לרגלי נשואי מ א י ו ל ב ר מ ן את ה ד ל ל ב ר מ ן ברכותינו הלבביות להם שליחות
זלמן לברנט ואהרן ריבאַק.

Z okazji zaślubin p. Adeli Libermanówny z panem M. Libermanem, składają serdeczne życzenia
Lek. dent. E. Celnikier z Żoną.

צו דער חתונה פון פרל'
אַדעלע ליבערמאַן מיט ה' מאיר ליבערמאַן אונזער מזל-טוב. דער פאַמיליע — פיל נחת
פאַמיליע ליטטגאַרטן (ביאַלאַ),
פאַמיליע ליסטגאַרטן יאַנאָוו),
פאַמיליע בלומענקראַנץ (לובלין).

אנו מברכים את ידידינו וש"ב סגן הפרעזידענט דעיר בויסק מר **יחיאל מאַסטבוים** ורעיתו להבר מצוה של בנם **י צ ח ק** שיג לוהו בעושר ואושר ויהי' פאר להם ולעמו.
שמואל ושמעי' גאָלדשטיין.
אַמעריקע.

ש ר ה ל ע ב אַ כ ר אַ ך
מ ש ה פ י נ ק ל ש ט י י ן
צו אייער חתונה — מיינע האַרציקסטע ווונטשן
שמעי' גאָלדשטיין.
אַמעריקע.

„Kino Dźwiękowe Tęcza"

פון דאָנערשטאָג דעם 30 ביז זונטאָג דעם 2 לוטי, ווערט דעמאָנסטרירט דאָס פראַכטפולע בילד פון לעבן און שאַפן פון געניאַלן מוזיקער שוּבערט א. נ.:

די נישט פאַרענדיקטע סימפאָניע

פון מאָנטאָג: **Przygoda na Lido**

מ ע ל ד ו נ ג.

די פירמע **„ושיראַרדאַח"** אָרדנט איין אין דער קומענדער וואָך
א „ווייסע וואָך"
פון אַלערלײַ סחורות צו ביליקע פרייזן. מיט אַכטונג
„TANI SKLEP"
בריסקער 13.

הו נפלה עטרת ראשינו!

אין טיפן טרויער זענען מיר מודיע וועגן טויט פון אונזער הייסגעליבטן און אומפאַרגעסלעכן מאַן און פאָטער

ר' משה זילבערשטיין הלוי נ"ע

וועלכער איז נאָך קורצע לייזן געשטאָרבן פרייטאָג דעם 24 יאַנואַר, 4 נ. מ. אין בריסל (בעלגיע). די טרויערנדע פרוי, זין, טעכטער, איידעם שנירין אייניקלעך.

אויסדריקן פון טיפסטן מיטגעפיל די פאַמיליעס **זילבערשטיין** און **רײַד-לעוויטש** צום טויט פון זייער הייסגעליבטן מאַן, פאָטער און שווער

ר' משה זילבערשטיין נ"ע

שיקט גיטל און אהרן מיאָדעק (תל-אביב),
חיים און ירחמיאל מיאָדעק (ביאַלאַ-פּאָדל.)

„טאָז"

אַ פּאָר ווערטער וועגן דער אַקציע, וואָס „טאָז" פירט צו באַשפּייזן די אָרעמע קינדער אין שול-עלטער

פון צייט צו צייט גייט אומבאַמערקט דורך אויף די שפּאַלטן פון „וואָכנבלאַט" אַ נאָטיץ וועגן „טאָז".

„טאָז גיט אַרויס קוויטלעך צו מאַכן זיך וואָנעס צו האַלבע פּרייזן", „טאָז פירט איין היגיענע אין די חדרים", „טאָז פאַרשפּרייט קאַלענדאַרן וואָס לערנען איינהיטן דאָס געזונט", „טאָז גיט אַרויס אינגאַנצן אומזיסט טראָן פאַר די אָרעמע שוואַכע קינדער", (אַרויסגעגעבן שוין העכער 100 קילאָ טראָן), „טאָז האָט אָנגעהויבן אַ באַשפּייזונגס-אַקציע פאַר די קינדער פון: „תלמוד-תורה", „בית-יעקב", „טאָז האָט באַקומען פון מאַגיסטראַט 500 זל. ספּעציעל אויף צו פירן די אַקציע", „טאָז גיט אַרויס ביי 160 זעמל מיט גלעזער מילך טעגלעך", „פון 1-טן לוטי וועלן שוין אויך די ישיבה-קינדער געניסן פון באַשפּייזונג".

* * *

דאָס איז דער אינהאַלט פון די נאָטיצן וועגן „טאָז" וואָס ווייזן, אַז טאָז לעבט, ווירקט און שאַפט, וואָס ווייזן, אַז טאָז טוט ביי היינט צו טאָג אַ ריזיקע אַרבעט. עס פעלן אָבער די נאָטיצן וואָס וואָלטן עפּעס דערציילט וועגן דער פאַראינטערעסירונג וואָס די ביאַלער יידישע געזעלשאַפט ווייזט אַרויס לגבי דער וויכטיקער אינסטי-טוציע. אמת, פון צייט צו צייט ווען „טאָז" מאַכט אַ הכנסה - אימפּרעזע, ווי אַ באַל, אַ בלימל, רופט מען זיך גערן אָפּ, אָבער ווייט צו ווייניק איז עס לגבי דעם, וואָס „טאָז" טוט און וואָס „טאָז" דאַרף און האָט גויטיק צו טאָן.

* * *

„טאָז" איז אַמאָל געווען אַ אָרגאַני-זאַציע, וואָס האָט זיך אויסגעהאַלטן פון: מיטגליד-אָפּצאָל, אימפּרעזעס א. א וו. א. א. וו. ביי היינט צו טאָג זענען די הכנסה-פּאָזיציעס ליידיקע און דאָך פירט „טאָז" נאָך אַ בעסערע ווי פריערדיקע טעטיקייט. פאַר וואָס איז עס?

עס איז דערפאַר, ווייל „טאָז" האָט איבערגעגעבענע צוויי עסקנים ה"ה: ד"ר געלבאַרד און סעקר. ווינאָגראַד. אָט די צוויי הערן, האָבן דעם „טאָז" געמאַכט פאַר אַן אַנשטאַלט פון ערשט-ראַנגיקער באַדייטונג פאַר דער ביאַלער יידישער באַפעלקערונג, פאַר אַ רעטונגס-ברעט פאַר מאַסן אָרעמע קינדער אין שול-עלטער. „טאָז" אין ביאַלע, האָט זיך געוואָלט אָנשפּאַרן אויף אונזער „שמענדריקאָווער אינטעליגענץ" און מער ווי עטלעכע אויספלוגן מיט לודקעס אויפן טייך און אַ פּאָר טעניס-מעטשן — איז נישט אַרויסגעקומען. „טאָז" האָט זיי פאַרוואָרפן און זי ווירקט און שאַפט!

* * *

„טאָז" פירט די באַשפּייזונג - אַקציע אָן מיטלען פון דער יידישער געזעל-שאַפט, ווייל ביאַלער יידן גיבן נישט! ביאַלער יידן פאַראינטערעסירן זיך נישט! די ליטונג פון „טאָז" דאַרף טעגלעך איינלאַדן אין „תלמוד - תורה" און אין „בית-יעקב", אָדער גאָר אין שפּיטאָל-לאָקאַל ווו „טאָז" אַמטירט עטלעכע צענ-דליק ביאַלער יידן און זיי ווייזן ווי די אָרעמע קינדער זעען אויס, זיי ווייזן מיט וואָס פאַר אַ צאַפּלעניש דאָס 7-8 יעריקע קינד כאַפּט אין דער האַנט אַריין דאָס זעמעלע מיטן טעפּעלע מילך אָדער קאַקאַאָ. די ביאַלער גבירים דאַרפן קומען און זען, דאַן וואָלט זייער באַציונג צו „טאָז" געווען גאָר אַנ-דערע. **זיי וואָלטן געזען גוטהאַרציקייט פון אָרעמע קינ-דער, וואָס אַליין זייענדיק הונגעריק פאַרבאַלטן זיי דעם זעמל פאַר זייערם אַ שוועסטערל אָדער ברודערל, וואָס זיצט הונגעריק אינדערהיים,** ווייל ער האָט נישט מיט וואָס צו קומען אין „תלמוד-תורה". זיי וואָלטן געזען די דאַרע הענט און די פיסלעך ווי שטעקנס, פון די קינדער, וואָס וועלן דאַרפן זיין אונזערע פאַרטרעטער אין דער „וועלט — פון ליידן", ספּעציעל נאָך ליידן, ווייל זיי זענען יידן געבוירן געוואָרן.

* * *

„טאָז" מוז פירן נאָך אַ אַקציע. עס דאַרף נעמלעך געפירט ווערן אויסער דער באַשפּייזונג-אַקציע, נאָך אַ באַקליידונג-אַקציע. אַן אַקציע, וואָס זאָל דערמעגלעכן דאָס קינד צו קומען אין שולע אָנגעטאָן, נישט האַלב נאַקעט. עס איז אַן אַקציע, וואָס מען דאַרף צו איר ווייניקער געלט ווי צו דער באַ-שפּייזונג - אַקציע. זיכער געפינען זיך אין ביאַלע הונדערטער יידישע פאַ-מיליעס, וואָס האָבן, קענען, און ווילן עפּעס אָן אַלטן בגד אַוועקצוגעבן. דאָס אַלץ צונויפנעמען, איבערנייען, צופּאַסן, פאַרטיילן, דאַרף זיין די אויפגאַבע פון אַ דאַמען-קאָמיטעט ביים „טאָז". אויף דעם געביט לאָזט זיך אַ סך אויפטאָן, ווען די אַקציע וואָלט ווי געהעריק אָר-גאַניזירט געוואָרן, וואָלטן די רעזולטאַטן געווען צופרידנשטעלנדע.

* * *

כדי צו פירן די אַקציע פון באַשפּייזן די אָרעמע קינדער ביזן סוף ווינטער, מוז „טאָז" האָבן הילף פון דער ביאַלער יידישער געזעלשאַפט. דער מאַגיסטראַט וועט שוין מער נישט געבן, די גמינע איז אויך נישט אימשטאַנד מער צו געבן. „טאָז" ביי היינט צו טאָג שטייט אין חובות און מען מוז איר העלפן!

„טאָז" דאַרף און וועט וואַרשיינלעך אין די נאָענטסטע טעג רופן אַ גרויסע מאַסן-פאַרזאַמלונג געווידמעט איר טע-טיקייט די ביז איצטיקע און אירע אויפ-גאַבן אויף ווייטער. עס וועט מוזן אונ-טערגענומען ווערן אַ אַקציע צו שאַפן אין די נאָענטסטע וואָכן אַ „קאַפּיטאַל" פון 5-600 זל. כדי נישט אָפּצושטעלן דאָס באַשפּייזן די הונגעריקע קינדער.

„טאָז" אַרבעט פאַר דעם מאַסן-מענטש און ביים „גראָען בירגער" דאַרף זי אויך אונטערשטיצונג באַקומען. די אַקציע, וואָס „טאָז" וועט מאַכן, וועט געבן אַ מעגלעכקייט יעדן איינעם צוריקצוצאָלן אַ חוב דעם „טאָז" פאַר דער וויכטיקער הילף, וואָס די אינסטיטוציע פאַרטיילט אים, זיינע קינדער און נאָענטע.

* * *

די ליטונג פון „טאָז" דאַרף נישט קלערן וועגן פאַרשמעלערן איר „טעטי-קייטס-קרייז", נאָר גיכער פון אים אויס-ברייטערן. „טאָז" האָט די פולע רעכט צו קומען צו דער ביאַלער געזעלשאַפט און אָפּגעבנדיק איר אַ דין-וחשבון פון דער אַרבעט פאַרלאַנגען און פאָדערן מיטאַרבעט און מיטווירקונג.

"טאָז", דאַרף אויף ווייטער. נישט בלייבן די אינסטיטוציע ווי נאָר 2-3 אַרבייטן, נאָר קאָן זיין די געזעלשאַפט, וואָס זאָל האָבן צו איר דיספּאָזיציע איבערגעבענע און טרייע מיטשאַפער.

סדאַרפן אָרגאַניזירט ווערן די מיט-גלידער פון „טאָז". מען דאַרף פון צייט צו צייט רופן פאַרזאַמלונגען און אַזוי אַרום שטיין אין אַ כסדרדיקן קאָנטאַקט מיט דער באַפעלקערונג.

צוגלייך מיט דער פינאַנסיעלע-אַקציע, וואָס „טאָז" דאַרף פירן, דאַרף זי אויך די אָרגאַניזאַציאָנעלע נישט פאַר-נאַכלעסיקן.

* * *

קומט און זעט די הונגעריקע און האַלב-נאַקעטע יידישע קינדער, וועט איר אין „טאָז" געדענקען!

חיים מיאָדעק.

צאָן-דאָקטאָר י. זילבערבערג

די ציין און זייער היגיענע

(המשך)

צו 6 יאָר וואַקסן ערשט אויס די די ערשטע גרויסע באַק-ציין — צו איינעם פון יעדער זייט. דאָס אויסשניידן זיך פון די דאָזיקע ציין טרעפט זיך צוזאַ-מען מיטן אָנהויב פון פאַלן פון די ערשטע מילך-ציין. מדאַרף נישט מיינען, אַז זיי פאַרנעמען דאָס אָרט פון וועלכע סאיז אַרויסגעפאַלענע מילך-ציין. זיי וואַקסן זעלבסשטענדיק אַלס ערשטע שטענדיקע באַק-ציין. אין דער דאָזיקער צייט האָט דאָס קינד נישט 20, נאָר 24 ציין (20 מילך-ציין און 4 שטענדיקע). אַזוי ווי די ערשטע שטענדיקע ציין זענען זייער שוואַכע, אַנטוויקלט זיך ביי זיי גאַנץ אָפט דער פרילונגס-פּראָצעס, - באַלט אין ערשטן יאָר נאָך זייער אויסשניידן זיך. דאַרום מאַך איך אויפ-מערקזאַם, אַז די מוטערס זאָלן אויף די דאָזיקע ציין פיל אַכטונג געבן. מיר דאַרפן געדענקען, אַז דער פּראָצעס פון ציין-וועקסלונג, ד. ה. דאָס פאַרבייטן די מילך-ציין אויף שטענדיקע, דויערט פינף—זעקס יאָר. אין דער דאָזיקער גאַנצער צייט איז דער איינציקער צאָן, וואָס גיט די מעגלעכקייט גוט צו קייען דאָס עסן דער דערמאָנטער שטענדיקער באַק-צאָן, אָדער ווי מיר רופן אים — דאָס זעקסטל (מרופט דעם צאָן זעקסטל נישט דערפאַר, ווייל ער וואַקסט אויס אין 6-טן לעבנס יאָר, נאָר ווייל ער איז דער זעקסטער אין דער ריי, אָנהויבנדיק פון דער מיטללינע פון ערשטן שנייד-צאָן).

דאָס פאַרלירן פריצייטיק דאָס זעקסטל האָט אַ גרויסע ווירקונג אויף דער אַנט-וויקלונג פון גאַנצן קיפער: סקאָן זיך בייטן דער ביס (zgryz), די איבעריקע ציין קאָנען אויסוואַקסן קרום. אין אַזאַ פאַל געשעט אויך, אַז ביים אויסוואַקסן פון זיבנטן צאָן אַנשטייט אַ דריי-עק, ווו סוועלן זיך פאַרהאַלטן שפּייז-רעשט-לעך, וועלכע פערמענטירן און רופן אַרויס אַ פוילונגס-פּראָצעס ווי אויך אַן אומאָנגענעם גערוך פון מויל.

סאיז נאָך ביז היינט נישטאָ קיין פעסטע טעאָריע וועגן די אורזאַכן, וואָס רופן אַרויס דעם פוילונגס-פּראָצעס אין די ציין. פּראָפעסאָר מילער — קאָכס אַסיסטענט — האָט געשאַפן די אַזויגע-רופענע כעמיש באַקטעריאָלאָגישע טע-אָריע. לויט דער דאָזיקער טעאָריע ווירקן אויף דער אַנטשטייאונג פון ציין-פוילונג נאָר אויסערלעכע פאַקטאָרן: שפּייז-רעשטלעך, וועלכע פאַרהאַלטן זיך צווישן די ציין, אונטער דער ווירקונג פון באַקטעריען, וועלכע זענען דאָ פיל שטענדיק אין מויל. אַ דאַנק דער פייכט-קייט אין נויטיקער פאַר זיי נאַרונג און טעמפּעראַטור פערמענטירן און פאַרוואַנד-לען זיך די קויל-הידראַטן (węglowodany) פון דער שפּייז אין זויערע (kwasy), מערסטנטיילס אין מילך-זויערע. אין דעם דאָזיקן זויערן צעלאָזן זיך די מינעראַל-זאַלצן פון צאָן. צוליב דעם פאַרלירט דער קנאָכן פון צאָן זיין שטאַרקייט, ער ברעכט זיך, און די באַקטעריען דרינגען אַריין טיפער אין צאָן ביז דעם נערוו. דאַן רופן די באַקטעריעס אַרויס זיין אַנטצינדונג פון צאָן-וואָרצל און פעריאָדאָנט א. אַ. וו. ביז דער צאָן גייט פאַרלוירן.
(המשך קומט)

פון געריכטס-זאַל

4 יאָר פאַר אונטערצינדן אַ הויז

(סקי) פאָריקן דינסטאָג איז פאָרגעקומען אין היגן קרייז-געריכט אַ פּראָצעס פאַר אינטערצינדן אַ הויז.

אָלעשטשוק, פון נעבן לאָמאַז, האָט זיך צעקריגט מיט זיין פרוי און געלעבט מיט אַ צווייטער. ווי עס לויטעט דער באַשולדיקונגס-אַקט, האָט ער, וועלנדיק פּטור ווערן פון זיין ווייב, באַצאָלט בערקע ערלעך 50 זל. וועלכער האָט דערפאַר אונטערגעצינדן דאָס הויז פון אָלעשטשוקס פרוי איז געוואָלט פאַרברע-נען צוזאַמען מיט דער פרוי. ווייטער זאָגט די באַשולדיקונג, אַז ביידע אָנגע-קלאָגטע האָבן זיך מודה געווען צום פאַרברעכן, אַזוי אין פּאָליציי ווי ביים אויספאָרשונגס - ריכטער. אין געריכט טענהן די אָנגעקלאָגטע, אַז זיי האָבן זיי גענויט אונטערשרייבן אויפן באַ-שולדיקונגס-פּראָטאָקאָל, ווייל פּאָליציי האָט זיי געשלאָגן. שולדיק אָבער זענען זיי אַבסאָלוט נישט.

אַדוואָקאַט אָקולאָ האַלט אַ גלענצענדע רעדע. אויפווייזנדיק, אַז בערקע ערלעך האָט זיך „מודה" געווען צוליבן שלאָגן אים, בפרט, אַז דער לאָמאַזער פּאָליציי-קאָמענדאַנט האָט אַ כעס אויף בערקען. אַדוו. וויעסאָלאָווסקי האַלט אונטער אָקולעס מיינונג וועגן דער פּאָליציי און מאַכט אויפמערקזאַם, אַז די באַשול-דיקונג קעגן אָלעשטשוקן שטאַמט פון זיין פרוי, וועלכע האָט זיך אין אים נוקם זיין. ביידע פאַרטייטיקער פאָדערן פאַר די באַשולדיקטע אַ באַפרייאונגס-אורטייל.

פאַרגאַנגענעם פרייטאָג האָט דער היגער קרייז-געריכט אַרויסגעטראָגן דעם אורטייל. לויט אים, באַקומט בערקע ערלעך 4 יאָר תפיסה, און אויפן גרונט פון דער אַמנעסטיע רעכנט מען אים אַראָפּ 1 יאָר מיט 4 מאָנאַטן; אָלעשטשוק ווערט פאַרמשפּט אויף 2 יאָר תפיסה, אָבער אַ דאַנק דער אַמנעסטיע פאַר-קלענערט מען אים די שטראָף ביז 1 יאָר, אַראָפּרעכנדיק אים אויך די צייט פון פּרעווענץ-אַרעסט.

אַנולירט צוליב מאַנגל אין באַווייזן

אין זיינער צייט האָט אַרויסגערופן גרויס אויפזען דער אַרעסט פון ה' משה פעלדמאַן, הגם מהאָט אים גלייך באַ-פרייט, דאָך האָט זיך העכער אַ יאָר צייט געפירט קעגן אים אַ אויספאָרשונג. דעם 18-טן ד. מ. האָט דער פּראָקוראָר פאַראָרדנט מבטל צו מאַכן די אויס-פאָרשונג קעגן ה' משה פעלדמאַן, צוליבן מאַנגל אין באַווייזן. ה' פעלדמאַן וועט וועגן דעם אָפיציעל די טעג אינפאָרמירט ווערן שריפטלעך.

רעאַביליטירט.

בעת דעם פּראָצעס וואָס די פּראָקו-ראַטור האָט פאַרפירט קעגן ה' אַברהם אָרלאַנסקי פאַר שטערן די אַרבעטלאָזע צו דערפילן אירע „ריינקונגס-פליכטן", איז ה' אָרלאַנסקי נישט געווען טעטיק אין פייערלעשער-וואַך. אין צוזאַמענ-האַנג מיטן אויסגאַנג פון זיין פּראָצעס, איז ה' אָרלאַנסקי צוריקגעשטעלט גע-וואָרן אין זיין אָפיצירן-רעכט ביי די היגע פייערלעשער.

אַ רעאַביליטאַציע-בריוו אין נאָמען פון דער פייערלעשער-פאַרוואַלטונג צו ה' אָרלאַנסקי איז שוין אַרויסגעשיקט געוואָרן.

כדי צו באַמערקן, אַז ה' אָרלאַנסקי אַברהם איז שוין 21 יאָר טעטיק און האָט אַ סך פאַרדינסטן פאַר די היגע פייער-לעשער.

צוריק צו אַקטיוויטעט

ה' פעלדמאַן משה, וועלכער האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אויספאָרשונג קעגן אים, געבעטן און ערהאַלטן אַן אָנטערמיניגן אורלויב אַלס אַדיוטאַנט פון 1-טן ראַיאָן פייערלעשער, קערט זיך די טעג צוריק צו זיין אַמט.

אַלע געווינען

אין דער איינציקער גרעסטער קאָלעקטור!!!

— פון —

J. S. UCZEŃ

Biała Podl.

Pl. Wolności № 18.

skrzynka pocz. 53

konto P. K. O. 80.461

הויפּט - געווינס

א מיליאָן זל.

פרייז פון ¼ לאָס 10 זל.

קויף דאָרט אַ לאָס!

ציונג פון דער 1-טער קלאַס

שוין דעם 20=טן לוטי

מעלדונג:

דאָס געשעפט פון דער פירמע אוטשען ווערט דעם צווייטן מאָנאַט איבערגע-טראָגן אויף פּל. וואָלנאָשטשי 8 №, נעבן דער פירמע באַבראַך.

אַדאָלף נאַלענטש-דעלעצקי
ליטער פון סטאַטישן געריכט, פרעזעס פון פאָוויאַטאָון פייערלעשער-פאַריין, פאָרזיצער פון דער ביאַלער פייערלעשער-פאַרוואַלטונג

די פרייוויליקע פייערלעשער אין ביאַלע (ב. אָ. ס. פּ.)

אַדאָלף נאַלענטש-דעלעצקי

ווען ביי דער געלעגנהייט פון זעכציק-יאָריקן יובילעי פון דער ביאַלער פריי-וויליקער פייערלעשער-וואַך (ב. אָ. ס. פּ.) האָט די פאַרוואַלטונג באַשלאָסן אַרויס-צוגעבן איר היסטאָרישן איבערבליק און ווען איך האָב אויף זיך גענומען די פליכט צו באַאַרבעטן די דאָזיקע געשיכטע — טראָצדעם, וואָס כ'האָב גוט פאַרשטאַנען די שוועריקייט פון דער אויפגאַבע, וואָס כ'האָב אויף זיך גענומען — איך, אַ פרעמדער אויפן היגן טערען — טראָצדעם האָב איך נישט אַפילו אויף אַ רגע פאַרגעפילט, אַז כוועל מוזן בייקומען אַזוי פיל שוועריקייטן. הגם כ'האָב מיך באַמיט אויסצונוצן אַלע קוועלן, האָבן זיך דאָך — ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן נאָכן אָפּדרוקן אונזער „איינמאָל-אויסגאַבע" — פאָרט אַהין אַריינ-באַקומען געוויסע אומפּינקטלעכקייטן. און צום ערגסטן שוין איז דאָס, וואָס מהאָט דאָרט ניטט דערמאָנט — אָן בייזן ווילן — די פאַרדינסטן פון מענטשן, וואָס האָבן באמת פיל גוטס פאַרן ב.אָ.ס.פּ. געלייסטעט.

דעריבער האָב איך מיט באַזונדערער דאַנקבאַרקייט אָנגענומען דעם פאָרשלאַג פון ה' רעדאַקטאָר פון „ביאַלער-וואָכנ-בלאַט" צו באַאַרבעטן פאַר דער דאָזיקער צייטשריפט אַן אַרטיקל וועגן ב.אָ.ס.פּ., ווייל נאָר אַזוי אַרום באַקום איך אַ מעגלעכקייט אויסצובעסערן געוויסע איינגעגאַנגענע אומאייגנגענעמלעכקייטן.

* * *

דאָס יאָר 1918 האָט אָנגעטראָפן די ב. אָ. ס. פּ. (ביאַלער פרייוויליקע פייער-לעשער-וואַך) פאָלשטענדיק צעגעריית צים נייעם לעבן.

ב. אָ. ס. פּ. אַלס אַן אָרגאַניזירטע אָפּטיילונג נעמט אַן אַקטיוון אָנטייל זינט אַנטוואָפענען די דייטשן — לויט דער איניציאַטיוו פון די דרוהן (druhów) י. הערשבערג, מ. פעלדמאַן און א. אָרלאַנסקי, רעקווירירנדיק דאָס, וואָס ס'איז פאַר די פייערלעשער דאָס וויכ-טיקסטע, נעמלעך — דייטשע פייערלע-שער-מכשירים, וועלכע מזן באַנוצט איב-ריקנס ביז היינט. אין דער שפּיץ פון דער וואַך שטייט דאַן דער דרוה מ. פעלדמאַן.

צוב אָמפאַנגען דאָס אַריינמאַרשירנדע פוילישע מיליטער פונדירט די ב. אָ. ס. פּ. דעם ערשטן שטאַנדאַר מיטן פוילישן אָדלער.

דאָס יאָר 1919 און דאָס ערשטע האַלבע יאָר 1920 פאַרניט די ב. אָ. ס. פּ. פאַר קאָנסאָלידאַציע פון די איגענע רייען, פאַרן אויסבעסערן דעם טאַבאָר און פאַר פייערלעשער-מכשירים.

דער אויסברוך פון דער באָלשעוויס-טישער מלחמה טרעפט אָן די ב. אָ. ס. פּ. צוגעגרייט בירגערלעך. די יוגנט טרעט אַריין פרייוויליק אין די רייען פון דער קעמפענדער פוילישער אַרמיי. די זעלטע-נע און ווייניקער יונגע דערפילן אין שטאָט און אומגעגנט די זיכערהייטס-דינסט.

דער טאָג פון 6-טן און 7-טן אויגוסט 1920 וועט זיין אַ געדענקבאַרער טאָג פאַר ב. אָ. ס. פּ.

אין דעמדאָזיקן טאָג, ווען דאָס פוילישע מיליטער פאַרלאָזט אונזער שטאָט — גייט די ב. אָ. ס. פּ. אונטער דער אָנפירונג פון זעליקן דרוה באָריקאָווסקי ביז ביאַלקע, וווּ זי שלאָגט זיך מיט די אַטאַקירענדע באָלשעוויסטישע אָפּטיילונגען, האַלט זיי אָפּ און דערמעגלעכט אַזויאַרום די רויקע עוואַקואַציע פון דער שטאָט.

די באָלשעוויקעס פאַרנעמען די שטאָט — ב. אָ. ס. פּ. דערפילט די זיכערהייטס-דינסט — אָבער שוין אויפן אָפּהילכן פון די ערשטע שאָסן טרעט זי אַרויס קעגן די שונאים און צוזאַמען מיטן אָנקומענדן פוילישן מיליטער טרייבט זי זיי. אַרויס פון ביאַלע.

די קעגנזייטיקע אַקציע טראָגט זיך שנעל איבער הינטער ביאַלע. די פייער-לעשער-וואַך קערט זיך אום צו איר איי-גענער, ספּעציפישער טעטיקייט. אַ דאַנק דער ענערגיע און אָפּפערוויליקייט פון נאַטשעלניק

ריימאָנד לאָדוויאַק

ר. לאָדוויאַק און פון זיין פאַרטרעטער, דעם איצטיקן וויצע-בורמיסטש יוליאַן אַבראַמאָוויטש, גייט די אַנטוויקלונג פון דער וואַך פאָרויס מיט שנעלע טריט.

אין יאָר 1923 — ווידער לויט דער איניציאַטיוו פון דרוה י. הערשבערג — פונדירט די ב. אָ. ס. פּ. שוין דעם צווייטן אָרקעסטער, — דעם ערשטן האָבן צוגערויבט די באָלשעוויקעס.

אין יאָר 1927, בשעת דער קאַטאַסטראָ-פאַלער שרפה פון גלחים-סעמינאַר אין יאַנאָוו-פּאָדל., צייכנט זיך די ב. אָ. ס. פּ. זער שטאַרק אויס, פאַרוואָס ז. ע. קס. ביסקופּ פּאָדלאַסקי דערמאָנט מיט אָנער-קענונג אונזער פייערלעשער-וואַך אין אַ מאַסטער-בריוו, און די פּ. ז. אַג. וו. (די הויפּט-פאַרוואַלטונג פון פייערלעשער-פאַרבאַנד אין פוילן) באַלוינט זי מיט 5.000 זלאָטעס צו קויפן אַן אויטאָ-פּאָנאָמאָוויץ.

אין אַ יאָר שפּעטער ווערט די ב. אָ. ס. פּ. פאַר אירע באַדייטנדע פאַרדינסטן אויפן געביט פון פייערלע-שעריי ווידער באַלוינט דורכן פּ. ז. אַג. וו. אין דער פאָרם פון אַ סובווענץ אויף צו קויפן אַ מאָטאָפּאָמפּע.

נאָכן באַקומען דיזאָקיקע סובווענצן און נאָכן פאַרזעען זיך מיט די דער-מאָנטע משירים, ווי אויך אַ דאַנק דער אומדערמידלעכער און אָפּפערוויליקער אַרבעט פון אַזעלכע פּרעזעסן, ווי די דרוהן: סטאַראָסטאַ רודניצקי, בירגער-מייסטער באָרקאָווסקי, סטאַראָסטאַ באָ-בעק-באַריסקי און בירגער-מייסטער זאַ-קשעווסקי — און די נאַטשעלניקעס אַזעלכע, ווי די דרוהן: ר. לאָדוויאַק, י. אַבראַמאָוויטש, פר. מייזנער, י. נאָ-וואָטאַרסקי און וול. איוואַניצקי — דער-פילט די ב. אָ. ס. פּ. די זיכערהייטס-דינסט קעגן דער שרפה-געפאַר אין גאַנצן ביאַלער פּאָוויאַט, געניסנדיק פון דער אַלגעמיינער אָנערקענונג און צוטרוי.

אין משך פון די לעצטע יאָרן איז נישטאָ קיין איין שרפה, צו וועלכער מזאָל נישט אַלאַרמירן די ב. אָ. ס. פּ., און וואָס מערער — ביי וועלכער זי

עקזאַמינער-קאָמיסיע און אַבסאָלווענטן פון ל. אָ. פּ. פּ.-קורס, איינגעאָרדנט דורך דער היגער פייערלעשער-וואַך אין יאַנואַר 1934.

זאָל נישט קיין אָנטייל נעמען.

אין סעפּטעמבער 1934 האָט דער בירגער-קאָמיטעט אין ביאַלע-פּאָדל. אונ-טער דער לייטונג פון סטאַראָסטע סט. מאָדלינסקי, וואָס האָט זיך געשאַפן, כדי צו באַערן דעם 60-יאָריקן יובילעי פון דער ב. אָ. ס. פּ., — אָנגענומען אַן איינשטימיקע פאָרמול: „די ביאַלער פייער-לעשער-וואַך האָט זיך גוט פאַרדינט דער שטאָט און געזעלשאַפט". ביי דער דאָ-זיקער געלעגנהייט האָט דער קאָמיטעט באַשלאָסן צו פונדירן פון באַשטייערונ-גען אַ דריטן לויט דער ריי שטאַנדאַר פאַר דער ב. אָ. ס. פּ. און פייערלעך איינצוווייען אים דעם 11-טן נאָוועמ-בער 1934.

דער הויפּט-ראַט פון פייערלעשערטום ביי דער געלעגנהייט פון דעם יובילעי און אַלס אויסדרוק פון אָנערקענונג פאַר אונזערע פאַרדינסטן האָט צוגעטיילט דעם ב. אָ. ס. פּ. אַן „אָנערקענונגס-די-פּלאָם" און האָט אויסגעצייכנט אַ גאַנצע ריי מיטגלידער פון ב. אָ. ס. פּ. מיט „פאַרדינסט-מעדאַל".

אויב די טעטיקייט פון דער פייער-לעשער-וואַך האָט זיך אפשר אויכאויסן נישט אַרויסגעוויזן, איז עס געווען דער-פאַר, וואָס ס'האָט געפעלט אַן אַנטשפּרע-כענדער לאָקאַל. אין דעם איצטיקן מאָ-מענט דערנענטערט זיך שוין די לעזונג פון דעם פּראָבלעם צום סוף. די שטאָט-פאַרוואַלטונג מיט דעם דרוה בורמיסטש וואַלאַווסקי אין דער שפּיץ האָט אין דער ריי וויכטיקע אויפגאַבן פון

דער שטאָט-ווירטשאַפט אַוועקגעשטעלט די פראַגע פון אויספאַרטיקן די רעמיזע און פון אָפּגעבן איר צו דער דיספּאָ-זיציע פון דער פייערלעשער-וואַך.

דעמדאָזיקן מאָמענט דערוואַרטן מיט בענקשאַפט אַלע פייערלעשער און שטאָט-בירגער, וועלכע זענען אַלע ווי איינער סימפּאַטיקער פון אונזער אָרגאַניזאַציע. — דערפאַר זאָגן מיר צו פלייסיק און מיט אויסדויער צו שטיין אויף דער וואַך

די פייערלעשער בעת די איבונגען

פון זיכערקייט פון אונזערע נאָענטע — און דורכן פאַרטיפן אונזערע פאַך-קענ-טענישן צו געבן אַלעמאָל אַ שטאַרקערע גוואַראַנץ פאַרן גוטן דערפילן אונזערע פליכטן.

אַדאָלף נאַלענטש-דעלעצקי
פרעזעס פון ב. אָ. ס. פּ.

עס איז דאָ אַ געלעגנהייט...

אָפט זאָגט מען, אַז אַ געלעגנהייט חזרט זיך נישט איבער. אין פאַרשידענע לעבנס אומשטענדן איז עס בלי ספק זער ריכטיק. ווען אַ מענטש האָט אַ געלעגנ-הייט צו באַקומען אַ פּאָסטן אָדער אַרבעט און ער נוצט עס נישט אויס, קאָן ער אויף אַזאַ צווייטער געלעגנהייט וואַרטן חדשים און אַפילו גאַנצע יאָרן. ווען אַ מענטש האָט אַ געלעגנהייט זיך אויסצייכענען אין זיין אַרבעט מיט פלייסיקייט אָדער פאַרשטאַנד, און ער פאַרנאַכלעסיקט עס — איז ער אַליין שולדיק. אויך אין הונדערט אַנדערע ענינים חזרט זיך אַ דורכגעלאָזענע גע-לעגנהייט נישט איבער אַזוי לייכט.

אַ אויסנאַם אין דעם זין איז די מלוכה-לאָטעריע. אין דער שפּיל אויף דער לאָטעריע פאַרלירט מען קיינמאָל נישט די געלעגנהייט. געווינען קאָן מען אין יעדער ציונג, אין יעדע קלאַס, אין יעדער לאָטעריע.

מיר זענען איצט אין פעריאָד פון דער 35-ער לאָטעריע. וואָס פאַראַ גע-לעגנהייטן עס זענען אין איר פאַראַן? אין דער 1-טער קלאַס — 13.000 געווינסן, אין דער 2-ער קלאַס — 10.000 געווינסן, אין דער 3-טער — 8.000 און אין דער 4-טער — 75.464. די געווינסן בלויז אין דער 1-טער קלאַס באַטרעפן 1.418.700 זלאָטעס., אין דער 2-טער קלאַס — 1.712.750 זל., אין דער 3-טער קלאַס — 2.120.050 זל., און אין דער 4-ער — 18.910.200 זלאָטעס, און לסוף פאַר די, וועמענס נומערן עס זענען געבליבן אין ראָד נאָכן פאַרענדיקן די 4-טע קלאַס איז נאָך פאַראַן אַ אומזיסטע נאָך-פעריצן ציונג: 2.000 געווינסן אויף דער סומע 408.300 זל. די געווינסן וועלן אָנער-קענט ווערן נאָר די נומערן וועמען עס איז נישט אָנערקענט געוואָרן די טעריע-געווינסן. אימפּאָנירנדע געלעגנהייטן! ווער עס וועט פון זיי נישט געניסן, דער זאָל זיך אַליין צישרייבן זיין שולד און שאָדן.

פון ביאַלער לעבן

צום נאָמענסטאָג פון מלוכה-פּרעזידענט

מאָרגן, שבת פאַלט אויס דער נאָמענס-טאָג פון מלוכה פּרעזידענט איגנאַצי מאָשטשיצקי.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן אויבנדער-מאַנטן, אָרדנט איין די גמינע-פאַרוואַלטונג אַ פייערלעכע תפילה לכבוד דעם מלוכה-פּרעזידענט.

די תפילה קומט פאָר שבת 10 אַ זייגער אינדערפרי אין שול, ביי דער אָנוועזנ-הייט פון פאָרשטייער פון דער מאַכט.

פון קבוץ-לעבן

דער היגער קבוץ „הזרם", וועלכער ציילט ביי 40 חברים-ות, האָט זיך לעצטנס איבערגעצויגן אין אַ נייעם לאָקאַל. לעצטנס איז פאָרגעקומען אַ „חנוכת-הבית"-פייערונג בעת וועלכן סאיז באַהאַנדלט געוואָרן פאַרשידענע פּראָ-יעקטן וועגן זיכערן דעם אויפהאַלט-עקזיסטענץ פון היגן קבוץ. סאיז גע-שאַפן געוואָרן אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פון די ה"ה: ד"ר געלדבאַרד, ישראל גאָלדשטיין, פרל' לאה אָרלאַנסקאַ און לייב מיגדאַל, וואָס האָבן זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צו שאַפן פאַרן קבוץ אַ אינווענטאַר פון 2-3 בהמות, כדי אַזוי אַרום צו געבן זיי אַ מעגלעכקייט פון קאָנען עקזיסטירן.

די אונטערגענומענע אַקציע האָט שוין טיילוויז געבראַכט דערפאָלג.

כדאי אונטעו צושטרייכן די וואַרעמע באַציונג פון ה' ד"ר געלבאַרד, וועלכער איז פאַרן קבוץ ממש אַנערמידלעך.

סאיז דער חוב פון יעדן באַהילפיק צו זיין דעם „קבוץ" מיט געבן זיי אַרבעט.

דער „קבוץ" פירט אויס אַלערליי אַרבעטן צו ביליקע פּרייזן.

אינפאָרמאַציעס וועגן אַרבעט פאַרן קבוץ ערטיילט יעדער ציוני.

אַ גראַנדיעזע פאַרוויילונג

שבת דעם 8-טן לוטי ה. י. קומט פאָר אין זאַל פון „סטשעלעץ", נאַרוטאָוויטש 13. אַ גרויסער מאַסקן-באַל, איינגעאָרדנט דורך דער היגער פייערלעשער-געזעל-שאַפט.

דער באַל זאָגט צו צו זיין אימפּאָזאַנט.

איינלאַדונגען אויפן באַל צו באַקומען ביים דרוה משה פעלדמאַן, אין ביטע-ביוראָ פון ה' וויינבערגער, פרייהייט-פלאַץ № 5.

דער ערפאָלג פון דער פּרע-מירטער אָפּשפּאָר-אַקציע.

די אַקציע פון די פּרעמירטע אָפּשפּאָר-ביכלעך אין דער **קאָאָפּעראַטיווער פּייען-באַנק** ענטוויקלט זיך מיט דערפאָלג, וואָס סאיז פאַרשטענדלעך אַ דאַנק די גוטע און באַקוועמע באַדינ-גונגען אויף וועלכע אַט די קליינע אָפּ-שפּאָרונגען ווערן געמאַכט, ווי אויך די זיכערקייט פון די אָפּשפּאָרונגען און דעם צוטרוי צו דער זערמאָגנזער איינ-ציקער קאָאָפּעראַטיווער פּייען-באַנק אין ביאַלע.

בלויז די לעצטע 2 מאָנאַטן האָט די צאָל שפּאָרער זיך פאַרגרעסערט מיט נייע 60.

ביז היינט באַזיצט די באַנק איבער 170 טעטיקע אָפּשפּאָר-ביכלעך אויף אַ אַלגעמיינעם קאַפּיטאַל פון 26.019.95 זל.

אויסגעצאָלט ביז היינט 23 פּרעמיעס אויף אַ סומע פון 7.265 זל. די פאָל-גענדע שפּאָרער צו 500 זל: 1) פרל' מגר. י. זיידמאַן, 2) דוד גאָלדרייך, 3) ה. ב. ליכטענבוים, 4) מ. זיידמאַן, 5) לייב סרעבניק, 6) ש. ב. וויזנפעלד, 7) משה לידובאַרסקי, 8) אַ.ל. נאָווימיאַסט, 9) פּסח גרינשטיין, 10) אַ. אײדעלשטיין, 11) אשר פייגנבוים, 12) מ. גערשבערג. געווינען פון 200 זל. אָן:

13) בלימה נאָווימיאַסט, 14) יהודית קליגער, 15) ה. יונגערמאַן, 16) העניע פריזבערג, 17) הערשל אָרלאַנסקי, 18) פאָלאַ זיידמאַן, 19) חיה סרעבניק, 20) שמואל זוסמאַן, 21) משה פינקל-שטיין, 22) פנינה ווינאָגראַד, 23) רחל קליגבערג.

באַזונדערס פאָפּולער און באַליבט זענען די דערמאָנטע אָפּשפּאָרונגען צווישן די קינדער, אויף וועמענס נעמען די אָפּשפּאָרונגען ווערן מערסטנסטייל געמאַכט.

ווער עס באַזיצט ביז היינט נאָך נישט קיין שפּאָר-ביכל, ווענדעט זיך גלייך אין דער קאָאָפּעראַטיווער פּייען-באַנק פרייהייט-פלאַץ 24.

נויטיק צו וויסן

Zarządzenie

Na podstawie pisma Urzędu Wojewódzkiego Lubelskiego L. Z. P. S. V/12/8/35 i pisma Starostwa Powiatowego L.5/I-36 z dnia 14. I. 1936 r., oraz w związku z ustawą z dn. 21 lutego 1935 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 27 poz. 1918 z dn. 16. IV. 1935 r.) o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu, wobec znacznego rozpowszechnienia plagi szczurów i myszy, zarządzam w czasie od dnia 12 lutego do dnia 16 lutego b. r. masową deratyzację t. j. niszczenie szczurów i myszy.

Odszczurzeniu masowemu winny podlegać wszystkie nieruchomości, ściśle w wyżej wyznaczonym terminie, a to ze względu na jednoczesne tępienie t. j. aby szczury nie mogły się przenosić do innych miejsc.

W związku ze słabą zimą, a stąd mogącą nastąpić epidemją, której najgorszym rozsadnikiem są szczury, obowiązkiem wszystkich właścicieli nieruchomości jest bezwględnie tępienie ich.

Gdy się nadmieni przytem, że jedna para szczurów może dać roczne potomstwo do 860 sztuk, to jasnem się staje jaka to jest plaga i jaki obowiązek obywatelski ciąży na wszystkich przy tępieniu tych szkodników.

W celu radykalnego tępienia Zarząd Miejski przygotuje gotowe środki, które za bardzo niską tylko pokrywającą część kosztów opłatą można będzie nabyć w Wydziale Opieki Społecznej i Zdrowia.

W dniach deratyzacji należy pozamykać wszystkie zwierzęta domowe jak: psy, koty i t. d.

Specjalnie stworzona w tym czasie kolumna sanitarna będzie kontrolowała wykonanie niniejszego zarządzenia.

BURMISTRZ
Inż. Al. Walawski

Zarząd Miejski w Białej-Podl.
Wydz. Spraw Ogólnych
Dnia 29.I.1936 r. L. Z. O. 6/H.

Do Pana Cepelińskiego Icka w Białej-Podl., ul. Łomaska 14.

Zarząd Miejski w Białej-Podl. niniejszem wyraża Panu swe uznanie i podziękowanie za utrzymanie czystości w piekarni, która mimo swych szczupłych rozmiarów jest utrzymana wzorówo, co stwierdziła Komisja Sanitarna Zarządu Miejskiego w dniu 27 stycznia 1936 r.

Burmistrz
w/z J. Abramowicz
Wice-Burmistrz.

אַ בלינדער גורל, אָבער ער טרעפט ווו מען דאַרף.

ווי סאיז באַקאַנט, איז דעם 21 ט. ה.מ. אויפן נומ. 44794 געפאַלן אין דער קאָלעקטור פון ה' יוזעף סאַטלער אין טאַרנאָוו, קאַזשימיעזש-פּלאַץ נומ. 1 (דער פּלאַץ דאַרף איצט טראָגן אַ צונאָמען „גליקלעכער"). דאָס הויפּט געווינס פון דער 4 טער קלאַס פון דער 34 טער מלוכה-לאָטעריע — אַ מיליאָן זל. אַט זענען איניקע פּרטים, וואָס האָט אַ שייכות צו די נייע „מיליאָנערן".

די פרוי פרייבורג איז אַ גימנאַזיע לערערין. אַדאַנק דעם געווינס, וועט זי איצט רויק קוקן אין איר צוקונפט, אָבער קיינע קאָנקרעטע פּלענער האָט זי נאָך נישט.

די אייגנטימערס פון דער לעצטער פּערטל זענען די ה"ה: וולאַדיסלאַוו גרמזע, אַ שלאָסער, און יאַקוב קאַטאַפּקאַ, אַ שאָפער — ביידע אַרבעטן אין מאָשטשיצע. זיי האָבן באַקומען צו 100 טויזנט זל. יעדערער און זיי זענען אַזוי איבערראַשט מיט זייער גליק, אַז זיי קענען דערווייל זיך נישט אָריענטירן בנוגע זייערע פּלענער.

די לעצטע צוויי „מיליאָנערן" האָבן זיך דערוווּסט וועגן געווינס דורך דער ראַדיאָ טראַנסמיסיע. די איבעריקע האָט מיטגעטיילט די קאָלעקטור. אַלע האָבן דערווייל זייערע רעאַליזירטע געווינסן איבערגעלאָזט אין „באַנק גאָספּאָדאַר-סטוואַ קראַיאָוועגאָ".

נאַטירלעך האָבן זיך אַלע באַזאָרגט מיט לאָסן צו דער 1-טער קלאַס פון דער 35-טער מלוכה-לאָטעריע, וועמענס ציונג עס הויבט זיך אָן דעם 20 טן פעברואַר ה. י.

דער ה' סטאַניסלאַוו וורוגעל, אַ עמע-ריטירטער כאָראַנזשי פון 78 טן פּיעכאָטע-פּולק שפּילט שטענדיק בשותּפות מיט זיין חבר פראַנציזשעק גאַביק, אַ אייגנ-טימער פון אַ טאַבאַק קיאָסק. דעם גליקלעכן נומער האָט פאַר זיי אַרויס-געצויגן דער בלינדער מוזיקער ה' עדוואַרד אַסטראָווסקי, וועלכער וועט נאַטירלעך אויך באַקומען זיין חלק פון געווינס. ביידע שפּילער האָבן בדעה זיך אויסבויען הייזער אין זייער געבורטס-שטאָט טאַרנאָוו.

די פרוי פון מעכאַניק אין מאָשטשיצע פרוי קאָלאָדזש איז די באַזיצערין פון דער צווייטער פערטל. אין איר משפחה זענען פאַראַן פיל אַרבעטלאָזע. די 200 טויזנט זל. וועלכע זי האָט באַקו-מען פון דער גענעראַל דירעקציע פון דער מלוכה-לאָטעריע, וועט איר ערלויבן זיי העלפן און פאַרזיכערן זייער עק-זיסטענץ.

שפּאָרט איין צייט, געזונט און געלט!

וועש-אַפּאַראַט

„AUTOMAT SAMOPIORĄCY"

קויפט זאָפאָרט אונזער נייעם פּאַטענטירטן וועלכע וואָשט אָן פּאַרע, סטעריליזירט און דעזינפעקצירט גלייכצייטיק, שפּאָרט איין זייף און צייט. די גרעסטע פאַמי-ליען-וועש העכסטנס אין 3 שעה. דער פּרייז איז צוגענגלעך פאַר יעדער פאַ-מיליע. באַשטעלונגען ווערן אָנגענומען פאַר באַר און ראַטעס אין וואַרשע. אָנפרעגן טעלעפאָניש 11-57-77 אָדער ביי A. Khon, Biała-Podl., ul. Janowska 17

א קאָנפערענץ פון דער פּראָווינצער פּרעסע

זונטאָג דעם 2-טן לוטי ד. י. קומט פאָר אין וואַרשע אַ קאָנפערענץ פון דער פּראָווינצער פּרעסע.

דעם „ביאַלער וואָכנבלאַט" וועט רעפּ-רעזענטירן אויף דער קאָנפערענץ אונזער חשובער מיטאַרבעטער ה' משה אָרלאַנסקי.

נוצט אויס די געלעגנהייט!

דאָס מאַנופאַקטור-געשעפט פון **ב. פישמאַן** פל. וואָלנאָשטשי 6, אָרדנט איין פון 3 לוטי

א „ווייסע וואָך"

בעת וועלכער טועלן פאַרקויפט ווערן צו ספּעציעל ביליקע פּרייזן אַלע ווייסוואַרג אַרטיקלען פון די פירמעס: „ווידזעווער-מאַנופאַקטור", „קרעפּס-ענדער".

בעת דער ווייסער וואָך באַקומט מען אַ שטיקל לייוונט פון 17 מעטער פאַר 9 זל. און.

באַמערקונג: די סחורה איז פאָלשטענדיק גאַראַנטירט פאַר רעעלע. און די ביליקייט איז נאָר אַ דאַנק דער „ווייסער וואָך".

הכסף יענה את הכל!

די ציונג פון דער 1-טער קלאַס 35-טער מלוכה-לאָטעריע פאַנגט שוין אָן דעם 20 טן לוטי ד. י.

אַלגעמיינע צאָל געווינסן
18.910.200 זל.

הויפּט-געווינס
1.000.000 זלאָטעס

שאַנסן קאָלאָסאַלע — פּרייזן מינימאַלע

פּרייזן: $^1/_4$—10 זל., $^1/_2$—20 זל., $^1/_1$—40 זל.

אַ באַגרענעצטע צאָל לאָסן!

געדענק! אַז קויפנדיק אַ לאָס פון דער 1-טער קלאַס קאַנסטו זיך פאַרזאָרגן אַ גליקלעכע צוקונפט

געדענק! אַז „אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמא מן העין" אין דאָס איז נאָר אַ לאָס

געדענק! אין דעם שפּריכוואָרט, „אַז מען שטעלט נישט איין, נעמט מען נישט אויס"

געדענק! צו גיין אויף דעם גלייכן וועג און דער גלייכסטער וועג איז — נאָר צו גיין און קויפן אַ לאָס

אין דער גליקלעכער קאָלעקטור

J. S. UCZEŃ

Biała Podl., Pl. Wolności 18

Konto czek. P. K. O. 80.461

רבורה! צו דיין תנאים-שרייבן — ווינטשן מיר דיר פיל גליק
בנות חברות

באַשקע און הערשל שניימאַן! (מאַלעריסט)
צום געבורט פון אייער זונעלע — מיינע האַרציקסטע גליקווונטשן.
סענדער קליגסבערג

ווער ספּערשטייט צו שפּאָרן — לעבט רויק זיינע יאָרן!

Redaktor-Wydawca: Chaim D Miodek. Druk „Express", Biała-Podlaska, Piłsudskiego 6.